

ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISHGA O'RGATISH

Safarova Zulfiya

Jizzax viloyati Do'stlik tumani

20-umumta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada o'quvchilarga atrof-muhitni muhofaza qilishga o'rgatishning pedagogik ahamiyati, ekologik tarbiya orqali ularda tabiatga ongli munosabatni shakllantirish masalalari keng yoritilgan. Shuningdek, ekologik ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish yo'llari tahlil qilinadi.

Аннотация

В статье подробно рассматриваются педагогические основы экологического воспитания учащихся, формирование экологической культуры и сознательного отношения к природе. Анализируются современные методы обучения в экологическом образовании.

Abstract

This article explores the pedagogical foundations of environmental education, the development of ecological culture, and students' conscious attitudes toward nature. Modern teaching methods and interactive approaches in environmental education are analyzed.

Kalit so'zlar

atrof-muhit, ekologiya, ekologik tarbiya, ekologik madaniyat, tabiatni muhofaza qilish, pedagogik texnologiyalar, barqaror rivojlanish

Kirish

Hozirgi globallashtirish sharoitida ekologik muammolar – iqlim o'zgarishi, havo va suvning ifloslanishi, biologik xilma-xillikning kamayishi kabi masalalar insoniyat oldidagi eng dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Shu sababli yosh avlodni ekologik jihatdan savodli, tabiatga ongli munosabatda bo'ladigan shaxs sifatida tarbiyalash ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan.

Ekologik tarbiya – bu o'quvchilarda tabiatga nisbatan ehtiyotkorona munosabatni, ekologik ong va madaniyatni shakllantirishga qaratilgan uzluksiz pedagogik jarayondir. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilarida bu jarayonni samarali tashkil etish kelajakda barqaror rivojlanishga xizmat qiluvchi muhim omil hisoblanadi.

Asosiy qism

1. Ekologik tarbiyaning pedagogik ahamiyati

Ekologik tarbiya o'quvchilarda quyidagi sifatlarni shakllantirishga xizmat qiladi:

- tabiatga mehr va hurmat;
- ekologik mas'uliyat hissi;
- resurslardan oqilona foydalanish ko'nikmasi;
- sog'lom turmush tarziga intilish.

Boshlang'ich ta'lim bosqichida berilgan ekologik bilimlar bolaning dunyoqarashini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bois ekologik tarbiya barcha fanlar bilan integratsiyalashgan holda olib borilishi lozim.

2. Ekologik ta'limda zamonaviy pedagogik metodlar

Ekologik tarbiyani samarali tashkil etishda quyidagi metodlardan foydalanish maqsadga muvofiq:

Interaktiv metodlar:

- "Aqliy hujum" (Brainstorming)
- "Klaster" usuli
- "Baliq skeleti" metodi
- Rolli o'yinlar

Amaliy faoliyatga yo'naltirilgan metodlar:

- tajribalar o'tkazish;
- kuzatish ishlari;
- loyiha asosida o'qitish (Project-based learning);
- muammoli vaziyatlar yaratish.

Axborot texnologiyalaridan foydalanish:

- ekologik videoroliklar;
- taqdimotlar;
- virtual ekskursiyalar;
- multimedia vositalari.

3. Ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali usullari

Dars jarayonida quyidagi ishlarni tashkil etish muhim natija beradi:

- o'quvchilarga daraxt va gullarni parvarish qilishni o'rgatish;
- "Yashil makon" loyihalarida ishtirok etish;
- maktab hududini obodonlashtirish;
- chiqindilarni saralash madaniyatini shakllantirish;
- suv va energiyani tejash ko'nikmalarini rivojlantirish.

Bundan tashqari, quyidagi faoliyatlar ham muhim hisoblanadi:

- ekologik mavzularda insholar yozish;
- rasmlar tanlovi tashkil etish;

- “Tabiatni asraylik” aksiyalarini o‘tkazish;
- ekologik viktorinalar va musobaqalar tashkil qilish.

4. Darsdan tashqari faoliyatlarning ahamiyati

Ekologik tarbiya faqat dars bilan cheklanib qolmasligi kerak. Quyidagi faoliyatlar o‘quvchilarda yanada chuqurroq ta’sir ko‘rsatadi:

- tabiat qo‘yniga ekskursiyalar;
- botanika bog‘lariga tashrif;
- ko‘chat ekish aksiyalari;
- ekologik tozalash ishlari (hasharlar).

Bu faoliyatlar nazariy bilimlarni amaliyot bilan mustahkamlashga xizmat qiladi hamda o‘quvchilarda ekologik ongni shakllantiradi.

5. Ekologik madaniyatni shakllantirish omillari

Ekologik madaniyat quyidagi omillar asosida shakllanadi:

- oila tarbiyasi;
- maktab ta’limi;
- ommaviy axborot vositalari;
- jamiyatdagi ekologik muhit.

O‘qituvchi bu jarayonda yetakchi rol o‘ynab, o‘quvchilarga nafaqat bilim beradi, balki ularga shaxsiy namuna ham bo‘lishi zarur.

Xulosa

O‘quvchilarga atrof-muhitni muhofaza qilishga o‘rgatish bugungi kun ta’lim tizimining muhim vazifalaridan biridir. Ekologik tarbiya orqali o‘quvchilarda tabiatga mehr-muhabbat, mas’uliyat va ongli munosabat shakllanadi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar hamda amaliy faoliyatlar orqali ekologik ta’lim samaradorligini oshirish mumkin. Natijada ekologik ongli, tabiatni asraydigan va kelajak uchun mas’uliyatni his qiladigan barkamol avlodni tarbiyalashga erishiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ekologiya asoslari. Toshkent, 2021.
2. Tabiatshunoslik darsligi. Toshkent, 2022.
3. Pedagogik texnologiyalar asoslari.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Atrof-muhitni muhofaza qilish to‘g‘risida”gi Qonuni.
5. Zamonaviy pedagogik innovatsiyalar. Toshkent, 2023.